

Sygn. akt II Ca 1458/14

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Teresa Kołbuc**

Sędziowie: **SSO Cezary Klepacz**

SSO Sławomir Buras (spr.)

Protokolant: st. prot. sąd. Iwona Cierpikowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 stycznia 2015 r. sprawy

z wniosku I. K. (1)

z udziałem A. O.

o stwierdzenie nabycia spadku po G. K.

na skutek apelacji uczestniczki

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 7 października 2014 r., sygn. akt VII Ns 274/14

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kielcach, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

II Ca 1458/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 7 października 2014 roku wydanym w sprawie VII Ns 274/14 Sąd Rejonowy w Kielcach stwierdził, że spadek po G. K., córce S.i M., z domu P., zmarłej w dniu 7 sierpnia 2013 roku w K., a ostatnio stale zamieszkałej w J. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 15 lutego 2009 roku, otwartego i ogłoszonego w Kancelarii Notarialnej Notariusza J. F. w dniu 19 grudnia 2013 roku, rep. (...), a zaewidencjonowanego w Sądzie Rejonowym w Kielcach w sprawie VII Ns 1132/13, nabyła w całości I. K. (1) z domu K., córka A.i H..

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy ustalił, że G. K. sporządziła w dniu 15 lutego 2009 roku w zwykłej formie pisemnej, pismem ręcznym testament, na mocy którego powołała w całości do spadku swoją wnuczkę I. K. (1). W czasie sporządzenia powyższego testamentu G. K. nie chorowała na żadną chorobę psychiczną i była świadoma tego, co robi. G. K. zmarła w dniu 7 sierpnia 2013 roku, pozostawiając dwie wnuczki: I. K. (2) i A. O.. Sporządzony przez G. K. testament własnoręczny został otwarty i ogłoszony w dniu 19 grudnia 2013 roku w Kancelarii Notarialnej Notariusza J. F.. Następnie testament ten został zaewidencjonowany w Sądzie Rejonowym w Kielcach w sprawie o sygn. akt VII Ns 1132/13. W dniu 19 grudnia 2013 roku I. K. (1) złożyła przed notariuszem J. F. oświadczenie o przyjęciu wprost spadku po zmarłej w dniu 7 sierpnia 2013 roku G. K.. W oparciu o poczynione ustalenia faktycznie Sąd Rejonowy stwierdził, że w przedmiotowej sprawie z zeznań wnioskodawczyni oraz z protokołu otwarcia i ogłoszenia testamentu sporządzonego w akcie notarialnym przez notariusza J. F., a także oświadczenia o przyjęciu spadku wynika, że spadkodawczyni G. K.

sporządziła w dniu 15 lutego 2009 roku w zwykłej formie pisemnej testament, w którym powołała do całości spadku swoją wnuczkę I. K. (1). Z zeznań wnioskodawczynie wynikało ponadto, że spadkodawczynie w chwili sporządzenia testamentu nie chorowała na żadną chorobę psychiczną i była świadoma tego, co robi. Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy stwierdził, że sporządzony przez G. K. testament należy uznać za ważny i doniosły w skutkach.

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła uczestniczka A. O., zaskarżając je w całości i zarzucając orzeczeniu naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 949 § 1 k.c. przejawiające się w tym, że spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą, podczas gdy testament otwarty i ogłoszony w Kancelarii Notarialnej J. F. nie został napisany przez zmarłą G. K.. Skarżąca wskazała, że reprezentujący ją w postępowaniu przed Sądem I instancji syn J. O. był przekonany, że stwierdzenie nabycia spadku nastąpi na podstawie ustawy, ponieważ nie miał wiedzy o żadnym testamencie sporządzonym przez G. K.. J. O. skontaktował się ze swoją babcią, a synową spadkodawczynie – H. K., która oświadczyła, że spadkodawczynie nie sporządziła żadnego testamentu. W ocenie skarżącej istnienie testamentu własnoręcznego, na podstawie którego Sąd Rejonowy stwierdził nabycie spadku po G. K., jest wątpliwe, gdyż H. K. miała stały kontakt ze zmarłą, opiekowała się nią przez ostatnie lata przed śmiercią i nie posiadała żadnej wiedzy na temat testamentu na rzecz wnioskodawczynie. Wręcz przeciwnie, G. K. nosiła się z zamiarem sporządzenia testamentu na rzecz matki wnioskodawczynie i uczestniczki. Skarżąca podniosła ponadto, że wiadomym jej jest, że kilka lat przed śmiercią u G. K. zjawiała się wnioskodawczynie, która poprosiła ją o podpisanie kilku kartek in blanco potrzebnych do załatwiania spraw administracyjnych. Ponadto I. K. (1) pojawiła się u H. K. na początku grudnia 2013 roku, wypytując czy spadkodawczynie pozostawiła jakiś testament oraz czy pozostały po niej jakieś długi, zaś wkrótce po tym zdarzeniu dokonano ogłoszenia i otwarcia testamentu rzekomo sporządzonego przez G. K.. W ocenie skarżącej powyższe okoliczności wskazują na to, że testament znajdujący się u notariusza J. F. sporządziła zupełnie inna osoba przy wykorzystaniu jedynie kartki, na której znajdował się podpis spadkodawczynie lub też w całości napisany przez inną niż ona osobę. Ponadto między G. K. a skarżącą nie było żadnego konfliktu, który uzasadniałby jej pominięcie w ewentualnym testamencie. Mając na uwadze powyższe, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczynie domagała się jej oddalenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie .

Zgodnie z treścią art. 670 k.p.c. Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą. W szczególności bada, czy spadkobierca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jeżeli testament zostanie złożony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia. Jednym z podstawowych obowiązków sądu jest ustalenie, czy spadkodawca pozostawił testament oraz wezwanie do jego złożenia przez każdą osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jest oczywiste, że ujawnienie testamentu (wszystkich testamentów, jeżeli spadkodawca sporządził ich więcej) stanowi, zważywszy na treść art. 941 kc i nast. w związku z art. 1025 § 1 k.c., bezwzględny warunek prawidłowego orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku. Istotne dopełnienie obowiązku sądu w zakresie ustalenia, czy spadkodawca pozostawił testament, a w konsekwencji, czy jest to testament ważny i jaka jest jego treść, stanowią przepisy art. 646-654 kpc. (por. uchwała SN z dnia 25 czerwca 2003 roku, III CZP 14/2003, Lex Polonica nr 361580) .

Zatem obowiązek złożenia testamentu w sądzie spoczywa na każdym podmiocie, u którego znajduje się testament, z tym że stosownie do treści art. 653 k.p.c. notariusz przekazuje złożony u niego testament jedynie na żądanie sądu spadku.

W postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku rozpoznanie istoty sprawy następuje w sytuacji, gdy Sąd prawidłowo ustali, jaki rodzaj dziedziczenia w sprawie wystąpi, a w szczególności, czy spadkodawca sporządził testament. Należy uznać, że w niniejszej sprawie Sąd I instancji nie sprostął temu obowiązkowi. Sąd Rejonowy, dysponując bowiem aktami sprawy VII Ns 1132/13 o otwarciu i ogłoszeniu testamentu, w których brak jednak samego testamentu,

nie zwrócił się wbrew treści art. 670 k.p.c. w zw. z art. 653 k.p.c. do notariusza J. F. o przesłanie oryginału tego dokumentu. Ustalając zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 670 k.p.c. , czy spadkodawca pozostawił testament, Sąd nie może poprzestać na dowodzie w postaci protokołu jego otwarcia i ogłoszenia dokonany przez notariusza. W protokole otwarcia i ogłoszenia testamentu znajduje się zgodnie z art. 651 k.p.c. jedynie opis stanu zewnętrznego testamentu, a także data jego sporządzenia, data jego złożenia w sądzie spadku oraz osoba, która go złożyła. Należy zauważyć , że notariusz nie dokonuje oceny ważności testamentu ani skuteczności zawartych w nim poszczególnych rozporządzeń spadkiem . Nawet jak notariusz stwierdzi istotne braki testamentu nie może odmówić otwarcia i ogłoszenia testamentu . Ocena ważności testamentu należy do Sądu na etapie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku (por. D .Celiński , Otwarcie i ogłoszenie testamentu przez notariusza , komentarz praktyczny , Lex).

Sąd Rejonowy przyjął, że zgodne stanowisko wnioskodawczyni i pełnomocnika uczestniczki wyrażone na ostatniej rozprawie (k.22) stanowi dostatecznie potwierdzenie okoliczności sporządzenia przez spadkodawczynię testamentu, bowiem pełnomocnik uczestniczki J. O. nie podnosił żadnych zastrzeżeń w tym zakresie. Jednakże uwadze Sądu Rejonowego umknął fakt, że pełnomocnikowi uczestniczki w ogóle nie doręczono odpisu wniosku, a na rozprawie w dniu 29 maja 2014r kiedy złożone zostało zapewnienie spadkowe nie brał udziału i nie był pełnomocnikiem uczestniczki , a więc nie mógł się orientować w przedmiocie sprawy .

Uczestniczkę w istocie pozbawiono merytorycznego odniesienia się do wniosku, zaś jak wynika z uzasadnienia apelacji , jej zdaniem w przedmiotowej sprawie występują okoliczności, podważające ważność testamentu.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy, mając na względzie uwagi zawarte w uzasadnieniu niniejszego postanowienia, uzyska od notariusza J. F. oryginał testamentu z dnia 15 lutego 2009 roku , a nadto podejmie czynności zmierzające do wyjaśnienia i ustalenia ważności tego testamentu, mając na uwadze twierdzenia i wnioski dowodowe zawarte w apelacji uczestniczki , a także inne dowody zaofiarowane przez uczestników postępowania .

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c w zw. z art. 108 § 2 k.p.c zw. z art. 13 § 2 k.p.c uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.